

Ontmoet de Schelde

September 2014

© Vilda - Yves Adams

Langs de Schelde in Bornem koppelt het Sigmoplan binnenkort bescherming tegen overstromingen aan natuurontwikkeling. Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z) en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) werken momenteel aan de voorbereiding van de projecten, in overleg met de andere partners. Dat nieuwe Sigmaproject, genaamd Cluster Bornem, omvat 216 hectare en bestaat uit drie deelgebieden. In de Oudbroek-Schellandpolder komt een gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) om achterliggende woonkernen beter te beschermen tegen wateroverlast. Intussen ontwikkelt er zich wetland en elzenbroekbos, zeldzame natte natuur die niet onder invloed staat van het getij. In een latere fase worden het Stort van het Buitenland en het Groot Schoor ontpolderd. Doordat eb en vloed er vrij spel krijgen, ontstaan unieke zoetwaterslikken en -schorren.

In deze nieuwsbrief maak je alvast kennis met de inrichting van het toekomstige Sigmaproject in jouw omgeving. Bovendien ben je op

woensdag 15 oktober welkom op de infomarkt die we organiseren over het inrichtingsplan. De praktische informatie daarover vind je op de achterkant van de nieuwsbrief.

Op de infomarkt krijg je ook een uitgebreide projectbrochure van de Cluster Bornem. Daarin doen we niet alleen de achtergrond van dat complexe project uit de doeken, maar schetsen we ook het toekomstbeeld, dat tot stand kwam door nauw overleg met verschillende betrokkenen.

Noteer alvast de infomarkt van 15 oktober in je agenda! Praktische informatie vind je op de achterkant van deze nieuwsbrief.

Het Sigmoplan in Klein-Brabant

© Vilda - Yves Adams

Het Sigmoplan wil Vlaanderen beter beschermen tegen overstromingen vanuit de Schelde en haar zijrivieren. Onder meer in 1953 en 1976 deden er zich dijkbreuken voor bij een stormvloed. Ook Klein-Brabant kreeg toen zwaar te lijden onder watersnood. Om zo'n scenario in de toekomst te voorkomen zullen er voor het Sigmoplan ook dijken en overstromingsgebieden komen in Hingene (Bornem) om de hele omgeving veiliger te maken. Bovendien kan er zich tegelijk Europees zeldzame natuur ontwikkelen.

De Schelde en wateroverlast

In grote delen van de Schelde laten de getijden van de Noordzee zich voelen. Daardoor ontstaat er overstromingsgevaar voor de gebieden in de buurt van de rivier wanneer een noordwesterstorm samenvalt met springtij en uitzonderlijk hoge waterstanden veroorzaakt. Als er vanuit de stroomopwaartse gebieden ook nog eens grote hoeveelheden regenwater moeten worden afgevoerd, is het risico op watersnood zeer reëel.

Wat is het Sigmoplan?

Het Sigmoplan is een Vlaams project dat ons beter moet beschermen tegen overstromingen van de Schelde en haar zijrivieren. Dat doet W&Z niet alleen door dijken te verhogen en te verstevigen, maar ook door een ketting van overstromingsgebieden aan te leggen, zoals die in de Oudbroek-Schellandpolder. Zulke gebieden vangen het water gecontroleerd op. Zo schenken we de rivier weer de nodige ruimte.

Europese natuurdoelen

Het Sigmoplan herstelt tegelijk de natuur die in de loop der tijd teloorging langs de Schelde en haar zijrivieren. Dat doen we om de kwaliteit van het rivierwater weer te verhogen, Europese natuurdoelen te verwezenlijken én om de mens te laten genieten van authentieke riviernatuur.

In het Sigmaproject Cluster Bornem ontwikkelen we enerzijds wetland met elzenbroekbossen in de Oudbroek-Schellandpolder. Zo'n bos wordt gekenmerkt door een hoge grondwaterstand, vooral in de winter en het voorjaar. Anderzijds worden het ontpolderde Stort van het Buitenland en het Groot Schoor getijdengebieden met Europees zeldzame zoetwaterslikken en -schorren. Slikken en schorren ontstaan door slibafzettingen van de rivier. Ze vormen een waardevol leefgebied voor allerlei planten en dieren.

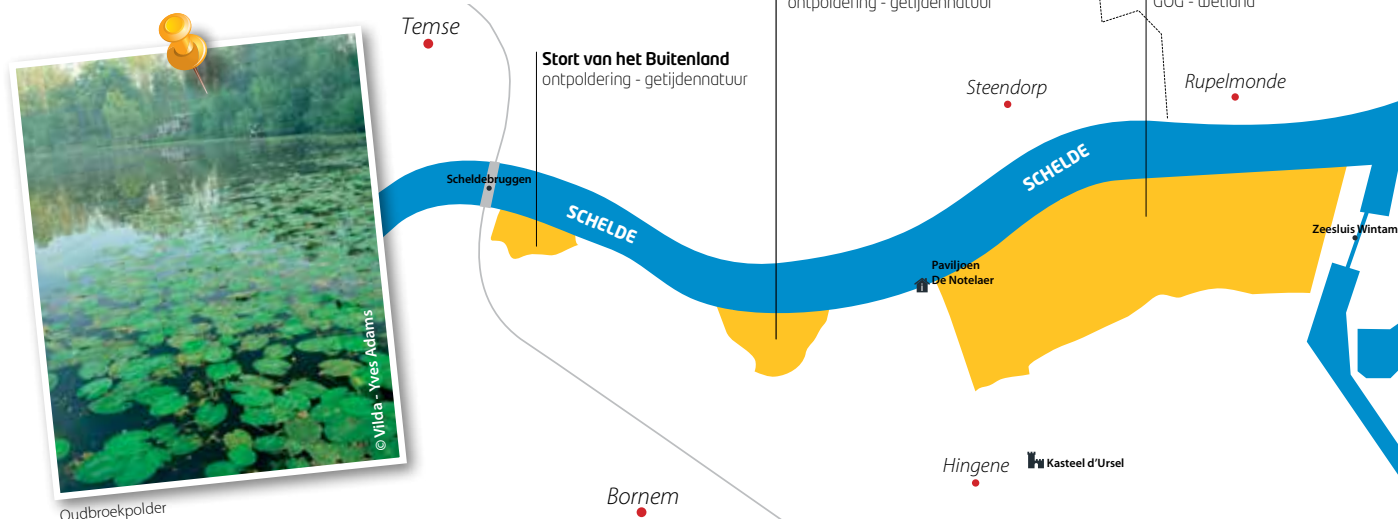
Stiltegebied

Dankzij de zeldzame dier- en plantensoorten is dit Sigmaproject zeer geschikt voor natuurobservatie. De rust waarborgen binnen het bestaande stiltegebied van de Cluster Bornem is echter een noodzaak. Daarom wordt het GOG slechts gedeeltelijk opengesteld voor recreanten en zal de zuidelijke ringdijk alleen toegankelijk zijn voor wandelaars. Voor de bewoners van de huizen vlak bij de ringdijk blijft de privacy verzekerd, doordat we er voldoende afstand laten tussen de dijkkruin en de woningen. Daarnaast behouden we ook een beboste bufferzone.

Schellandpolder

De projectgebieden van de Cluster Bornem

Het Sigmaproject Cluster Bornem telt zowat 216 hectare en omvat drie deelgebieden. De Oudbroek-Schellandpolder, het grootste gebied, ligt langs de Schelde en de kruising met het Zeekanaal Brussel-Schelde. Het zal de omgeving van Bornem een stuk veiliger maken als gecontroleerd overstromingsgebied (GOG). De meer stroomopwaarts gelegen gebieden het Groot Schoor en het Stort van het Buitenland worden ontpolderd en blootgesteld aan eb en vloed, zodat zich hier zeldzame getijdennatuur ontwikkelt.

Overstromingsgebied beschermt omgeving

De Oudbroek-Schellandpolder, die nu vooral bestaat uit populieren en een beperkt aantal landbouwpercelen, wordt één groot gecontroleerd overstromingsgebied. Dat betekent dat hier bij stormtij, slechts één of twee keer per jaar, in alle veiligheid Scheldewater kan worden opgevangen. Het water stroomt het gebied dan binnen over een overlooptdijk en wordt weggehouden van woonkernen met een stevige en hogere ringdijk. Bij eb kan het water via uitwateringssluizen weer naar de Schelde stromen.

De overstromingsfrequentie van het GOG is laag genoeg, zodat er zich natte natuur kan ontwikkelen. Daarvoor worden de oude populierenbossen omgevormd tot meer natuurlijke elzenbroekbossen. Ze worden vervangen door vochtminnende bomen, vooral de els, maar hier en daar kan ook een wilg opduiken.

Verder worden verschillende zones afgegraven, zodat natte natuur en open water er alle ruimte krijgen. Tegelijk herstellen we ook waterlopen en wielen. Dat zijn plassen water die zijn ontstaan bij een dijkdoorbraak. Het water stroomt dan met grote kracht het gebied achter de dijk in. Zo ontstaat een gat in de grond dat zich vult met water en een 'wiel' wordt genoemd. In tegenstelling tot de twee andere deelgebieden van de Cluster Bornem komt de Oudbroek-Schellandpolder niet onder invloed van het getij.

Soortenrijk

Nu al is de Oudbroek-Schellandpolder bijzonder soortenrijk. Zo werden er 142 soorten planten aangetroffen, waarvan er tien zeer uitzonderlijk zijn. Ook vogels zoals spechten en houtsnippen vinden er een veilige haven. Zodra de Oudbroek-Schellandpolder wat natter wordt, hopen we er ook purperreigers en slobenden te verwelkomen. Verder vliegen er talloze libellen rond, waaronder de zeldzame

vroege glazenmaker en bruine korenbout. De vele reeën die in het gebied vertoeven, verdragen natte omstandigheden goed en blijven hier wellicht ook in de toekomst gast aan huis.

Ontpolderingen creëren getijdennatuur

Het Groot Schoor, omgeven door de Vitsdam en Spierbroekpolder, is vandaag landbouwgebied, terwijl het Stort van het Buitenland, ter hoogte van de brug naar Temse, een oude stortplaats is. Beide gebieden worden ontpolderd of teruggegeven aan de Schelde. Door een bres te slaan in de bestaande Scheldedijk stellen we het Groot Schoor en het Stort van het Buitenland bloot aan de getijden van de rivier. De slikken en schorren die zo na verloop van tijd ontstaan, vormen een ideaal leefgebied voor allerlei bijzondere vogels, vissen en ongewervelden. Getroffen landbouwers in het Groot Schoor kunnen rekenen op compensatie via het flankerende landbouwbeleid van het Sigmaplans.

Wat staat je de komende jaren te wachten?

Het inrichtingsplan voor de Cluster Bornem werd opgemaakt in overleg met alle betrokkenen: gemeentebesturen, natuurverenigingen, landbouworganisaties en -administraties, toeristische diensten, ruimtelijke ordening en erfgoed. Op basis van dat plan bestuderen we de milieueffecten van het project en stellen we een milieueffectenrapport (MER) op. Daarna volgt het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP), dat de Vlaamse overheid opmaakt om de bestemming van de projectgebieden te wijzigen. Voor de inrichting

van de gebieden dan daadwerkelijk van start kan gaan, zijn er nog stedenbouwkundige vergunningen nodig. Intussen worden de betrokken gronden verworven door W&Z.

Pas na al die tussenstappen kunnen de inrichtingswerken worden uitgevoerd in opdracht van W&Z en het ANB. Dat is ten vroegste in 2017. Bij elke fase krijg je als omwonende, eigenaar of gebruiker de kans om opmerkingen te geven en suggesties te formuleren op de plannen via informatie- en inspraakmomenten.

Inrichtingsplan	GRUP en plan-MER	Technisch ontwerp, bouwaanvragen en grondverwervingen	Start der werken
2013-2014	2015-2016	2016	2017

MER: milieueffectenrapport

GRUP: gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan

De infomarkt praktisch

Tijdens de infomarkt word je uitgebreid geïnformeerd over het Sigmaplan en de Cluster Bornem. Met al je vragen kun je terecht bij de projectmedewerkers. De projectbrochure is verkrijgbaar op de infomarkten of kan worden opgevraagd bij W&Z (info@sigmaplan.be of op het nummer 03 224 67 11).

Waar en wanneer?

De infomarkt vindt plaats op woensdag 15 oktober in het Gemeenschapshuis, Vleminckxstraat 73, 2880 Bornem-Hingene. Van 16 tot 20 uur kun je op elk moment binnenspringen om de plannen voor de Cluster Bornem te bekijken.

Contact

Met vragen kun je terecht bij:

Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z)
Afdeling Zeeschelde
Tel. 09 276 20 00
info@wenz.be

Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
Tel. 09 276 20 00
scheldeproject.anb@vlaanderen.be

Colofon

Verantwoordelijke uitgever

Waterwegen en Zeekanaal NV
Afdeling Zeeschelde
ir. Wim Dauwe
Lange Kievitstraat 111-113 bus 44
2018 Antwerpen

Redactie

Pantarein in een consortium
met Technum en Dens Communicatie

www.sigmaplan.be